

การประเมินความเสี่ยงต่อสุขภาพในการทำงานของแรงงานนอกระบบ
(กลุ่มเย็บผ้า และผลิตภัณฑ์จากผ้า) จังหวัดอุทัยธานี
The Risk Assessment for Health of Informal Workers
:The sewing and the product of fabric Uthai Thani Province

ยุพิน อินพิทักษ์ ส.บ.	Yuphin Inphitak.* B.P.H. (Bachelor of Public Health)
สันติ เกิดทองทวี ปร.ด (วิทยาศาสตร์สิ่งแวดล้อม)	Santi Keadthongthawee* Ph.D. (Environmental Science)
ราตรี ทิตตเมธา* พย.บ.	Ratee Thitamatha* B.N.S. (Bachelor of Nursing Science)
สำนักงานป้องกันควบคุมโรคที่ 3 จังหวัดนครสวรรค์	*Office of Disease Prevention and Control 3 Nakhonsawan

บทคัดย่อ

การศึกษานี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจเพื่อวิเคราะห์และประเมินความเสี่ยงต่อสุขภาพในการทำงานของแรงงานนอกระบบ กรณีศึกษากลุ่มเย็บผ้าและผลิตภัณฑ์จากผ้า จังหวัดอุทัยธานี และศึกษาความต้องการสิ่งสนับสนุนในการลดความเสี่ยง มีกลุ่มตัวอย่างจำนวน 220 คน เก็บข้อมูลโดยแบบประเมินความเสี่ยงต่อสุขภาพในการทำงานของกลุ่มแรงงานนอกระบบ กรมควบคุมโรค วิเคราะห์ข้อมูลด้วยจำนวน ร้อยละ Chi-square test และ Fisher's exact test ผลการศึกษา พบว่าแรงงานนอกระบบกลุ่มดังกล่าว ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงร้อยละ 99.09 อยู่ในกลุ่มอายุ 50-59 ปี ร้อยละ 46.36 พบสิ่งที่ก่อให้เกิดการบาดเจ็บ/เจ็บป่วย ร้อยละ 71.28 ส่วนใหญ่มีความตระหนักคิดต่อการบาดเจ็บ/เจ็บป่วยของตนเองและผู้ร่วมงาน ร้อยละ 50.91 มีการจัดสภาพการทำงานให้เหมาะสมเพื่อป้องกันอันตราย ร้อยละ 49.55 กลุ่มแรงงานส่วนใหญ่ไม่ดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ร้อยละ 60 ไม่สูบบุหรี่ ร้อยละ 96.36 และมีโรคประจำตัว ร้อยละ 39.55 ส่วนใหญ่เป็นโรคความดันโลหิตสูง และโรคเบาหวาน เคยประสบอุบัติเหตุเล็กน้อย โดยไม่ต้องหยุดงาน มากถึงร้อยละ 80 และไม่มีการใช้อุปกรณ์ป้องกันอันตรายส่วนบุคคลขณะทำงาน มากถึงร้อยละ 89.55 เมื่อประเมินระดับความเสี่ยง พบว่า ส่วนใหญ่มีความเสี่ยงอยู่ในระดับปานกลาง ร้อยละ 64.55 พบสภาพการทำงาน เช่น ทำงานในท่าทางที่ทำให้เกิดอาการปวดเมื่อย สัมผัสฝุ่น และปัญหาเกี่ยวกับสายตา มีผลทำให้แรงงานมีอาการเจ็บป่วยอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ มีความต้องการสิ่งสนับสนุน เช่น การตรวจสุขภาพ ความรู้ และอุปกรณ์ป้องกันอันตรายส่วนบุคคล มากถึงร้อยละ 98.18 นอกจากนี้ทีมผู้วิจัยมีการจัดทำแผนการดำเนินงานเพื่อให้การสนับสนุนและจัดการความเสี่ยงดังกล่าวอย่างเป็นรูปธรรม

Abstract

This research was analytical survey research to analyze and assess the health risks of informal workers, case study of sewing and the product of fabric in Uthai Thani province and study the support requirements for reducing the risks, this study has 220 samples. Data were collected by health risk assessment form of informal workers, Department of Disease Control analyze data with percentage, Chi-square test and Fisher's exact test. The results showed that the most informal workers were the female 99.09 percent , 46.36 percent in the age group 50-59 years , 71.28 percent of workers was found to cause injuries or illnesses, 50.91 percent of workers was aware of their own injuries and co-worker, 49.55 percent the work conditions are organized to prevent harm, 60 percent do not drink alcohol, 96.36 percent do not smoking, and 39.55 percent had underlying disease, the most underlying disease was hypertension and diabetes. 80 percent of most informal workers had experience a minor accident without stopping the work and 89.55 percent no use personal protective equipment while working. When evaluating the level of risk, most of the risk was at a medium level of 64.55%. In addition, found working conditions such as work in a posture that causes pain, dust exposure and problems with eyesight, as a result, informal workers have a significant effect of a statistical illness. Informal workers need support such as health check-up, knowledge and personal protective equipment 98.18 percent. Researchers have developed action plans to provide concrete support and risk management.

คำสำคัญ

แรงงานนอกระบบ

การวิเคราะห์และประเมินความเสี่ยง

ทอผ้า เย็บผ้า และผลิตภัณฑ์จากผ้า

Keywords

informal workers

Risk analysis and assessment

sewing, weaving and textile products

บทนำ

จากรายงานการสำรวจแรงงานนอกระบบของสำนักงานสถิติแห่งชาติ พ.ศ. 2559 พบว่า ในจำนวนผู้มีงานทำทั้งสิ้น 38.3 ล้านคน เป็นผู้ทำงานที่ไม่ได้รับความคุ้มครองหรือไม่มีหลักประกันทางสังคมจากการทำงานที่เรียกว่า แรงงานนอกระบบ 21.3 ล้านคน (ร้อยละ 55.6) และที่เหลือเป็นแรงงานในระบบ 17.0 ล้านคน (ร้อยละ 44.4) ⁽¹⁾ จากผลสำรวจในปี 2550 พบว่า มีครัวเรือนที่รับงานไปทำที่บ้านจำนวน 294,290 ครัวเรือน และคิดเป็นประชากรอายุ 15 ปีขึ้นไปที่รับงานมาทำจำนวน 440,251 คน ⁽²⁾ การรับงานมาทำที่บ้าน (home work) เป็นงานที่ทำโดยบุคคลซึ่งรับงานมาทำนอกสถานที่ประกอบกิจการของผู้ว่าจ้าง ส่วนใหญ่จะเป็นที่บ้านหรือบริเวณบ้าน จึงทำให้มีชื่อเรียกว่า การรับงานมาทำที่บ้าน ⁽³⁾ ผู้รับงานมาทำที่บ้านแบ่งเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่ ผู้รับงานด้วยตนเอง (Contract workers) ร้อยละ 85.7 ผู้ช่วยผู้รับงาน (Unpaid homeworkers) ร้อยละ 13.7 และผู้รับช่วงงาน (Subcontractors) ร้อยละ 0.6 นอกจากนี้ยังพบว่า ลักษณะการทำงานของผู้รับงานมาทำที่บ้าน ส่วนใหญ่ผู้ทำงานได้ดัดแปลงที่อยู่อาศัยมาเป็นสถานที่ทำงาน (ร้อยละ 79.1) รองลงมาใช้บริเวณบ้าน (ร้อยละ 18.9) และใช้สถานที่ที่ผู้จ้างจัดให้ (ร้อยละ 0.7) ตามลำดับ ⁽⁴⁾ หากผู้รับงานมาทำที่บ้านขาดความรู้และความเข้าใจไม่ตระหนักในเรื่องสุขภาพและความปลอดภัยในการทำงานอาจเกิดความเสี่ยงต่อสุขภาพได้จากการสำรวจของ พ.ศ. 2550 พบว่า ผู้รับงานมาทำที่บ้านส่วนใหญ่มีปัญหาเกี่ยวกับความไม่ปลอดภัยจากการทำงานมากที่สุด (ร้อยละ 28.5) ได้แก่ ปัญหาเกี่ยวกับความปลอดภัยด้านอาชีวอนามัยและสิ่งแวดล้อมในการทำงาน รองลงมา ได้แก่ ปัญหาเรื่องค่าตอบแทน ร้อยละ 21.5 ปัญหาเรื่องงานไม่ต่อเนื่อง ร้อยละ 17.5 และปัญหาชั่วโมงการทำงานมากเกินไป ร้อยละ 7.3 ปัญหาส่วนใหญ่เกี่ยวกับความปลอดภัยด้านอาชีวอนามัยและสิ่งแวดล้อมในการทำงาน ได้แก่ ปัญหาด้านสายตา ร้อยละ 15.7 ปัญหาการสัมผัสฝุ่นละออง ร้อยละ 4.4 และปัญหาท่าทางการทำงาน ร้อยละ 4.3 ⁽²⁾ อุตสาหกรรมครัวเรือนหรือลักษณะการรับงานมาทำที่บ้านนับว่าเป็นอาชีพที่มีความสำคัญทางด้านเศรษฐกิจ และความ

เสี่ยงด้านอาชีวอนามัยและสิ่งแวดล้อมในการทำงาน จากผลการศึกษาของสถาบันระหว่างประเทศเพื่อการค้าและการพัฒนา (องค์กรมหาชน) หรือ "ITD" ซึ่งชี้ให้เห็นว่าปี 2557 อุตสาหกรรมสิ่งทอและเครื่องนุ่งห่มสร้างรายได้ผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศอยู่ที่อันดับ 4 สามารถสร้างมูลค่าได้ถึง 224,000 ล้านบาทต่อปี หรือ 2.2% ของผลิตภัณฑ์มวลรวมทั้งประเทศ (GDP) ⁽⁵⁾ แต่กลุ่มผู้ประกอบการอาชีพตัดเย็บผ้าและผลิตภัณฑ์จากผ้าจำนวน 2.7 แสนคน ต้องเสี่ยงกับโรคฝุ่นฝ้าย ภูมิแพ้ สารเคมีจากการย้อมผ้า และอริยาบถในการทำงานด้วยท่าทางซ้ำๆ (ไม่ค่อยได้เปลี่ยนท่าทางการทำงาน) ฯลฯ ⁽⁶⁾ สำนักโรคจากการประกอบอาชีพและสิ่งแวดล้อม กรมควบคุมโรค จึงได้จัดทำโครงการขับเคลื่อนนโยบายการส่งเสริมป้องกันโรคจากการประกอบอาชีพสำหรับกลุ่มแรงงานนอกระบบ เนื่องจากให้ความสำคัญด้านความปลอดภัยทางอาชีวอนามัยของกลุ่มแรงงานนอกระบบ โดยมีการพัฒนาองค์ความรู้และเครือข่ายการทำงานวิชาการ การจัดการบริการอาชีวอนามัย พัฒนาพื้นที่ต้นแบบการจัดการบริการอาชีวอนามัยปฐมภูมิพัฒนา กลไกและระบบ การจัดการบริการอาชีวอนามัยตั้งแต่ระดับประเทศ เขต จังหวัด และพื้นที่ รูปแบบการจัดการบริการเชิงรุกและเชิงรับ และพัฒนาศักยภาพเครือข่ายและมาตรฐานการจัดการบริการอาชีวอนามัยในหน่วยบริการสาธารณสุขทุกระดับให้ได้ตามมาตรฐานที่กำหนดและสอดคล้องกับบริบทพื้นที่มีระบบและข้อมูลในการเฝ้าระวัง ป้องกัน ควบคุมโรคและภัยสุขภาพจากการประกอบอาชีพ เนื่องจากแรงงานนอกระบบคือกลุ่มเป้าหมายหลักที่มีโอกาสเสี่ยงด้านสุขภาพสูง อันเนื่องมาจากสภาพแวดล้อมและเงื่อนไขการทำงานที่ไม่เอื้อต่อการมีสุขภาพที่ดีในระยะยาว

สำนักงานป้องกันควบคุมโรคที่ 3 จังหวัดนครสวรรค์เป็นหน่วยงานที่มีพื้นที่ในการดำเนินงานตามโครงการดังกล่าว 5 จังหวัด ได้แก่ นครสวรรค์ อุทัยธานี ชัยนาท พิจิตร และกำแพงเพชร ซึ่งจังหวัดอุทัยธานี เป็นพื้นที่ที่มีความเสี่ยงหรือมีโอกาสเสี่ยง (Area-based) และเป็นพื้นที่เป้าหมายในการดำเนินโครงการฯ แรงงานนอกระบบ กลุ่มตัดเย็บผ้าและผลิตภัณฑ์จากผ้า เนื่องจากจังหวัดอุทัยธานีเป็นพื้นที่ที่มีการประกอบอาชีพดังกล่าวแบ่งตามชุมชนมีทั้งหมด 17 กลุ่ม รวม

จำนวนแรงงาน 515 คน ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาและรวบรวมข้อมูลเพื่อนำสู่การวิเคราะห์ความเสี่ยงต่อสุขภาพของแรงงานนอกระบบกลุ่มทอผ้าและผลิตภัณฑ์จากผ้า และนำผลที่ได้จากการวิเคราะห์ไปพัฒนาและปรับปรุงแนวทางในการเฝ้าระวัง ป้องกันและควบคุมโรคที่เกิดขึ้นในแรงงานนอกระบบกลุ่มทอผ้าและผลิตภัณฑ์จากผ้าต่อไป

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. ศึกษาข้อมูลทั่วไปของแรงงานนอกระบบกลุ่มเย็บและผลิตภัณฑ์จากผ้า จังหวัดอุทัยธานี
2. ศึกษาและประเมินความเสี่ยงของแรงงานนอกระบบกลุ่มเย็บผ้าและผลิตภัณฑ์จากผ้า
3. วิเคราะห์ความเสี่ยงของสภาพการทำงานที่มีผลต่อการเจ็บป่วยจากการทำงาน
4. ศึกษาความต้องการสิ่งสนับสนุนในการลดความเสี่ยงต่อการทำงานและจัดทำแผนปฏิบัติการลดความเสี่ยงด้านสุขภาพต่อการทำงาน

วัสดุและวิธีการศึกษา

เป็นการวิจัยเชิงสำรวจวิเคราะห์ (Analytical Survey Research) ประชากรที่ศึกษาคือ แรงงานนอกระบบกลุ่มตัดเย็บผ้า และผลิตภัณฑ์จากผ้าในจังหวัดอุทัยธานี ซึ่งมีจำนวนแรงงานทั้งหมด 515 คน แบ่งตามชุมชนมีทั้งหมด 17 กลุ่ม⁽⁷⁾ ประกอบด้วย แรงงานนอกระบบ กลุ่มตัดเย็บผ้า ทอผ้า และผลิตภัณฑ์จากผ้าในอำเภอบ้านไร่ อำเภอทัพทัน และอำเภอหนองขาหย่าง คำนวณกลุ่มตัวอย่าง จากสูตรคำนวณ Krejcie & Morgan⁽⁸⁾ ได้จำนวนกลุ่มตัวอย่าง 220 ตัวอย่าง ทำการสุ่มเก็บข้อมูลโดยการจับสลาก จากชุมชน 17 กลุ่ม ที่อยู่ใน 3 อำเภอข้างต้น ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลระหว่างเดือนมิถุนายน – เดือนกรกฎาคม 2559 ใช้เครื่องมือที่พัฒนาโดยคู่มือการบริหารจัดการกองทุนหลักประกันสุขภาพในระดับท้องถิ่นหรือพื้นที่สำหรับการดูแลสุขภาพแรงงานนอกระบบ⁽⁹⁾ จากนั้นนำข้อมูลมาวิเคราะห์ด้วยสถิติเชิงพรรณนา (จำนวนและร้อยละ) และสถิติอ้างอิง (Chi-square test และ Fisher's exact test) เพื่อวิเคราะห์ความเสี่ยงของสภาพการทำงานที่มีผลต่อการเจ็บป่วยจากการทำงาน

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล

ในการศึกษาครั้งนี้เก็บข้อมูลโดยแบบประเมินความเสี่ยงต่อสุขภาพในการทำงานของกลุ่มแรงงานนอกระบบ และแบบประเมินสภาพการทำงานที่คิดว่าอาจทำ

ให้ไม่สบายหรือเจ็บป่วยในรอบปีที่ผ่านมา รายละเอียดมีดังนี้

1. แบบประเมินความเสี่ยงต่อสุขภาพในการทำงานของกลุ่มแรงงานนอกระบบ มีข้อมูลทั้งหมด 4 ส่วน

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป 10 ข้อ เป็นข้อมูลเบื้องต้นของผู้รับการประเมินความเสี่ยงฯ

ส่วนที่ 2 ข้อมูลความเสี่ยง 6 ข้อ เป็นการสอบถามเกี่ยวกับความเสี่ยงต่างๆ ที่ผู้รับการประเมินอาจประสบอยู่ โดยในแต่ละข้อคำถามจะมีค่าคะแนนความเสี่ยง รวมค่าคะแนนความเสี่ยงแล้วนำไปเปรียบเทียบเป็นระดับความเสี่ยงดังนี้

คะแนนรวม 6-7 ระดับความเสี่ยง ต่ำ

คะแนนรวม 8-9 ระดับความเสี่ยง ปานกลาง

คะแนนรวม 10-12 ระดับความเสี่ยง สูง

ส่วนที่ 3 ข้อมูลเกี่ยวกับสุขภาพการเจ็บป่วยจากการทำงาน เช่น การเกิดอุบัติเหตุจากการทำงาน ความเหมาะสมของการใช้อุปกรณ์ป้องกันอันตรายขณะทำงาน

ส่วนที่ 4 ข้อมูลความต้องการการสนับสนุน เช่น ความรู้ อุปกรณ์ป้องกันอันตรายส่วนบุคคล การตรวจสุขภาพ เป็นต้น

2. แบบประเมินสภาพการทำงานที่คิดว่าอาจจะทำให้ไม่สบายหรือเจ็บป่วยในรอบปีที่ผ่านมา มีข้อคำถามทั้งหมด 8 ข้อ

ผลการศึกษา

1. ข้อมูลทั่วไป

จากจำนวนกลุ่มตัวอย่างแรงงานนอกระบบ กลุ่มตัดเย็บผ้า และผลิตภัณฑ์จากผ้า จำนวน 220 คน พบว่ากลุ่มตัวอย่างทั้งหมดเป็นผู้มารับบริการในสถานบริการสาธารณสุข ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง ร้อยละ 99.09 อยู่ในกลุ่มอายุ 50-59 ปี คิดเป็นร้อยละ 46.36 รองลงมาคือกลุ่มอายุ 40-49 ปี คิดเป็นร้อยละ 26.82 ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของแรงงานนอกระบบ กลุ่มตัดเย็บผ้า ทอผ้า และผลิตภัณฑ์จากผ้า

ข้อมูลส่วนบุคคล	จำนวน	ร้อยละ
เพศ		
หญิง	218	99.09
ชาย	2	0.91
อายุ (ปี)		
20 - 29	10	4.55

ข้อมูลส่วนบุคคล	จำนวน	ร้อยละ
30 – 39	22	10.00
40 – 49	66	26.82
50 – 59	102	46.36
60 – 69	16	12.27

2. ข้อมูลความเสี่ยงของแรงงานนอกระบบกลุ่มตัดเย็บผ้า ทอผ้า และผลิตภัณฑ์จากผ้า

จากข้อมูลพบว่า ในกลุ่มแรงงานนอกระบบกลุ่มตัดเย็บผ้า และผลิตภัณฑ์จากผ้า มีสิ่งทีก่อให้เกิดการบาดเจ็บ/เจ็บป่วย คิดเป็นร้อยละ 71.28 ประกอบด้วย การปวดเมื่อยจากการทำงาน คิดเป็นร้อยละ 64.56 รองลงมา เป็นปัจจัยเสี่ยงเรื่องฝุ่น คิดเป็นร้อยละ 22.78 กลุ่มแรงงานนอกระบบกลุ่มตัดเย็บผ้า และผลิตภัณฑ์จากผ้ามีความ

ตระหนักคิดต่อการบาดเจ็บ/เจ็บป่วยของตนเองและผู้ร่วมงาน พบว่า ส่วนใหญ่มีความตระหนักคิด คิดเป็นร้อยละ 50.91 และส่วนใหญ่มีการเตรียมการเกี่ยวกับการจัดสภาพการทำงานให้เหมาะสมเพื่อป้องกันอันตราย คิดเป็นร้อยละ 49.55 นอกจากนี้ยังพบข้อมูลความเสี่ยงพฤติกรรมการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ พบว่า ส่วนใหญ่แรงงานนอกระบบ กลุ่มตัดเย็บผ้า และผลิตภัณฑ์จากผ้าไม่ดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ คิดเป็นร้อยละ 60.00 ไม่สูบบุหรี่ คิดเป็นร้อยละ 96.36 และมีโรคประจำตัว คิดเป็นร้อยละ 39.55 ส่วนใหญ่เป็นโรคความดันโลหิตสูง คิดเป็นร้อยละ 44.83 รองลงมาเป็นโรคเบาหวาน คิดเป็นร้อยละ 29.89 ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ข้อมูลความเสี่ยงของแรงงานนอกระบบ กลุ่มตัดเย็บผ้า และผลิตภัณฑ์จากผ้า

ข้อมูลความเสี่ยง	จำนวน	ร้อยละ
สิ่งที่ก่อให้เกิดการบาดเจ็บ/เจ็บป่วย		
มี	158	71.28
ฝุ่น	36	22.78
สารเคมี	24	15.19
เสียงดัง	6	3.80
ความร้อน	12	7.59
แสงสว่าง มาก/น้อยเกินไป	25	15.82
ปวดเมื่อยจากการทำงาน	102	64.56
เชื้อโรค	3	1.90
ไม่มี	16	7.27
ไม่แน่ใจ	46	20.91
ขณะทำงานมีความตระหนักคิดต่อการบาดเจ็บ/เจ็บป่วยของตนเองและผู้ร่วมงาน		
คิดทุกครั้ง	43	19.55
ส่วนใหญ่คิด	112	50.91
คิดบางครั้ง/ไม่ได้คิด	65	29.55
การเตรียมตัว/จัดสภาพการทำงานให้เหมาะสมเพื่อป้องกันอันตราย		
เตรียมการทุกครั้ง	55	25.00
ส่วนใหญ่เตรียมการ	109	49.55
เตรียมนาน ๆ ครั้ง/ไม่ได้เตรียมการ	56	25.45
การดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์		
ไม่ดื่ม	132	60.00
ดื่มเป็นบางครั้ง/นาน ๆ ครั้ง	70	31.82

ข้อมูลความเสี่ยง	จำนวน	ร้อยละ
ดื่มเป็นประจำ/ดื่มจนติดเป็นนิสัย	18	8.18
การสูบบุหรี่/ยาเส้น		
ไม่สูบ	212	96.36
สูบเป็นบางครั้ง/สูบนาน ๆ ครั้ง	3	1.36
สูบเป็นประจำ	5	2.27
การมีโรคประจำตัวที่ได้รับการวินิจฉัยจากแพทย์		
มี	87	39.55
โรคความดันโลหิตสูง	39	44.83
โรคหัวใจ	6	6.90
โรคเบาหวาน	26	29.89
ภูมิแพ้/โรคหอบหืด	22	25.29
ไม่มี	71	32.27
ไม่ทราบ	62	28.18

เมื่อนำข้อมูลความเสี่ยงมาประเมินระดับความเสี่ยง พบว่า ระดับความเสี่ยงของแรงงานนอกระบบ กลุ่มตัดเย็บผ้า และผลิตภัณฑ์จากผ้า ส่วนใหญ่อยู่ในระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 64.55 ดังตารางที่ 3

ข้อมูลเกี่ยวกับสุขภาพการเจ็บป่วยจากการทำงาน ในแรงงานนอกระบบ กลุ่มตัดเย็บผ้า และผลิตภัณฑ์จาก

ผ้า พบว่า แรงงานส่วนใหญ่เคยประสบอุบัติเหตุเล็กน้อย แต่ไม่ถึงกับต้องหยุดงาน คิดเป็นร้อยละ 80.00 แต่มีแรงงานบางส่วนที่ทำงานโดยไม่เคยประสบอุบัติเหตุจากการทำงาน คิดเป็นร้อยละ 13.64 นอกจากนี้ยังพบว่า แรงงานส่วนใหญ่ไม่มีการใช้อุปกรณ์ป้องกันอันตรายส่วนบุคคลขณะทำงาน คิดเป็นร้อยละ 89.55 ดังตารางที่ 4

ตารางที่ 3 ประเมินระดับความเสี่ยงของแรงงานนอกระบบ กลุ่มตัดเย็บผ้า และผลิตภัณฑ์จากผ้า

คะแนนความเสี่ยง	ระดับความเสี่ยง	จำนวน	ร้อยละ
6 – 7	ต่ำ	47	21.36
8 – 9	ปานกลาง	142	64.55
10 – 12	สูง	31	14.09

ตารางที่ 4 ข้อมูลเกี่ยวกับสุขภาพการเจ็บป่วยจากการทำงาน

ข้อมูลการเจ็บป่วย	จำนวน	ร้อยละ
การประสบอุบัติเหตุจากการทำงาน		
เคย (อุบัติเหตุเล็กน้อยไม่ต้องหยุดงาน)	176	80.0
เคย (อุบัติเหตุถึงขั้นต้องหยุดงาน)	14	6.36
เคย (อุบัติเหตุรุนแรงถึงพิการ)	–	–
ไม่เคยประสบอุบัติเหตุจากการทำงาน	30	13.64
การใช้อุปกรณ์ป้องกันอันตรายส่วนบุคคลขณะทำงาน		
ใช้	23	10.45
แวนตา	–	–
ถุงมือ	7	30.43

ข้อมูลการเจ็บป่วย	จำนวน	ร้อยละ
รองเท้า	-	-
ที่ปิดปาก-จมูก	16	69.57
ที่อุดหู/ครอบหู	-	-
ไม่ใช่	197	89.55

เมื่อวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างสภาพการทำงานที่มีผลต่อการเจ็บป่วยจากการทำงานโดยใช้สถิติ Chi-square test และ Fisher's exact test พบว่า สภาพการทำงานที่มีการสัมผัสแหล่งความร้อนหรือทำงานกลางแจ้ง สัมผัสเสียงดังมากบริเวณที่ทำงาน (ยืนห่างกัน 3 ฟุตแล้วพูดคุยไม่ค่อยได้ยิน) สัมผัสสารเคมี สัมผัสฝุ่น ปัญหาเกี่ยวกับสายตา ถูกแมลงสัตว์กัดต่อยในขณะทำงาน ทำงานใน

สภาพชื้นแฉะ มีน้ำขัง ยกของหนัก/ทำงานในท่าทางที่ทำให้เกิดอาการปวดเมื่อย มีความสัมพันธ์กับ อาการเจ็บป่วยจากการทำงาน ซึ่งแรงงานนอกระบบฯ ส่วนใหญ่มีการยกของหนัก/ทำงานในท่าทางที่ทำให้เกิดอาการปวดเมื่อย สัมผัสกับฝุ่น และมีปัญหาเกี่ยวกับสายตา รายละเอียดดังตารางที่ 5

ตารางที่ 5 วิเคราะห์ความสัมพันธ์สภาพการทำงานที่มีผลต่อการเจ็บป่วยจากการทำงาน

สภาพการทำงาน	n	อาการเจ็บป่วยจากการทำงาน		χ^2	p-value
		มีอาการ	ไม่มีอาการ		
1. สัมผัสแหล่งความร้อนหรือทำงานกลางแจ้ง					
มี	36	10 (4.55)	26 (11.82)	88.19	< 0.01
ไม่มี	184	6 (2.73)	178 (80.91)		
2. สัมผัสเสียงดังมากบริเวณที่ทำงาน (ยืนห่างกัน 3 ฟุตแล้วพูดคุยไม่ค่อยได้ยิน)					
มี	6	2 (0.91)	4 (1.82)	1.64	< 0.01
ไม่มี	214	2 (0.91)	212 (96.36)		
3. สัมผัสสารเคมีในการทำงาน					
มี	84	5 (2.27)	79 (35.91)	13.44	< 0.01
ไม่มี	136	3 (1.36)	133 (60.45)		
4. สัมผัสฝุ่น					
มี	167	65 (29.55)	102 (46.36)	37.60	< 0.01
ไม่มี	53	12 (5.45)	41 (18.64)		
5. ปัญหาเกี่ยวกับสายตา					
มี	134	90 (40.91)	44 (20.00)	83.90	< 0.01
ไม่มี	86	12 (5.45)	74 (33.64)		
6. ถูกแมลงสัตว์กัดต่อยในขณะทำงาน					
มี	21	8 (3.64)	13 (5.91)	78.67	< 0.01
ไม่มี	199	0 (0)	199 (90.45)		
7. ทำงานในสภาพชื้นแฉะ มีน้ำขัง					
มี	27	2 (0.91)	25 (11.36)	14.43	< 0.01
ไม่มี	193	0 (0)	193 (87.73)		

สภาพการทำงาน	n	อาการเจ็บป่วยจากการทำงาน	χ^2	p-value
8. ยกของหนัก/ทำงานในท่าทางที่ทำให้เกิดอาการปวดเมื่อย				
มี	181	164 (74.55)	17 (7.73)	1.57
ไม่มี	39	5 (2.27)	34 (15.45)	< 0.01

นอกจากนี้ยังมีการสำรวจข้อมูลด้านความต้องการสิ่งสนับสนุนเพื่อลดความเสี่ยงต่อสุขภาพในการทำงาน เพื่อนำข้อมูลดังกล่าวไปประกอบการจัดทำแผนดำเนินการให้การสนับสนุนในกลุ่มแรงงานนอกระบบ กลุ่มตัดเย็บผ้า

และผลิตภัณฑ์จากผ้า จากข้อมูลพบว่ากลุ่มแรงงานฯ มีความต้องการสิ่งสนับสนุน คิดเป็นร้อยละ 98.18 สิ่งที่ต้องการสนับสนุนมากที่สุด คือ การตรวจสุขภาพ ความรู้ และอุปกรณ์ป้องกันอันตรายส่วนบุคคล ดังตารางที่ 6

ตารางที่ 6 ข้อมูลความต้องการสิ่งสนับสนุนเพื่อลดความเสี่ยงต่อสุขภาพในการทำงาน

สิ่งสนับสนุน	จำนวน	ร้อยละ
ความต้องการสิ่งสนับสนุน		
ต้องการ	216	98.18
ความรู้	112	51.85
อุปกรณ์ป้องกันอันตรายส่วนบุคคล	65	30.09
การตรวจสุขภาพ	208	96.30
ไม่ต้องการ	4	1.82

อภิปรายผลและสรุปการศึกษา

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลความเสี่ยงต่อสุขภาพของแรงงานนอกระบบกลุ่มแรงงานนอกระบบ กลุ่มตัดเย็บผ้า และผลิตภัณฑ์จากผ้า ซึ่งในกลุ่มแรงงานดังกล่าวส่วนใหญ่เป็นผู้หญิงเนื่องจากเป็นงานเย็บปักถักร้อย งานฝีมือ⁽¹⁰⁾ มีช่วงอายุที่หลากหลายเนื่องจากประกอบอาชีพนี้เป็นอาชีพหลักและอาชีพเสริม นอกจากนี้เมื่อแรงงานส่วนใหญ่เป็นผู้หญิงจึงทำให้ปัจจัยเสี่ยงด้านการสูบบุหรี่และดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์พบได้น้อย ซึ่งสอดคล้องกับผลสำรวจพฤติกรรมการสูบบุหรี่และการดื่มสุราของประชากรของสำนักงานสถิติแห่งชาติ พบว่า ผู้ชายที่ไม่สูบบุหรี่และไม่ดื่มมีเพียงร้อยละ 36.6 ในขณะที่ผู้หญิงไม่สูบบุหรี่และไม่ดื่มมีมากถึงร้อยละ 90.1⁽¹¹⁾ ด้วยลักษณะของอาชีพตัดเย็บผ้า และผลิตภัณฑ์จากผ้า มีการใช้อุปกรณ์ที่เป็นเครื่องจักรและของมีคม เช่น จักรเย็บผ้า เข็ม กรรไกรตัดผ้า ซึ่งอาจเป็นปัจจัยเสี่ยงที่ทำให้เกิดอุบัติเหตุในกลุ่มแรงงานฯ จากการสำรวจพบ เป็นเพียงอุบัติเหตุเล็กน้อยโดยไม่ต้องหยุดงาน นอกจากนี้สภาพการทำงานที่ส่งผลต่อการเจ็บป่วยในกลุ่มแรงงานฯ ส่วนใหญ่เป็นการทำงาน

ในท่าทางที่ทำให้เกิดอาการปวดเมื่อย เช่น ลักษณะการนั่งทำงานไม่พิงพนักเก้าอี้ ท่าทางการทำงานแบบก้มๆ เงยๆ นั่งทำงานต่อเนื่องเป็นเวลานาน⁽¹²⁾ รวมถึงการสัมผัสฝุ่นจากผ้าและปัญหาเกี่ยวกับสายตา ซึ่งในกระบวนการตัดเย็บผ้าทำให้เกิดเศษฝุ่นจากผ้าจำนวนมากและการใช้สายตาเพ่งมองเส้นใยผ้า สำหรับออกแบบลายผ้าในการทอผ้าเป็นเวลานานๆ ทำให้แรงงานฯ ประสบปัญหาทางด้านสายตาจำนวนมาก นอกจากนี้กลุ่มแรงงานนอกระบบ กลุ่มตัดเย็บผ้า และผลิตภัณฑ์จากผ้า ยังต้องการการตรวจสุขภาพในแต่ละด้านที่ตนเองได้รับปัจจัยเสี่ยง เช่น สายตา ทางเดินหายใจ รวมถึงต้องการความรู้และอุปกรณ์เกี่ยวกับความปลอดภัยในการประกอบอาชีพดังกล่าว เพื่อป้องกันอันตรายและความเสี่ยงที่เกิดจากการประกอบอาชีพด้วยตนเองในเบื้องต้น

ทั้งนี้จากข้อมูลที่พบ ผู้วิจัยได้มีการจัดทำแผนการดำเนินงานเกี่ยวกับการดูแลและป้องกันความเสี่ยงในแรงงานนอกระบบกลุ่มตัดเย็บผ้า และผลิตภัณฑ์จากผ้า นำร่องในจังหวัดอุทัยธานี ซึ่งมีการประชุมหารือในที่ทำงานและผู้รับผิดชอบงานด้านอาชีวอนามัยและความปลอดภัย เพื่อ

ร่วมกันแก้ไขและจัดการความเสี่ยง รวมถึงวางแผนทางในการพัฒนามาตรฐานการประกอบอาชีพในกลุ่มแรงงานนอกระบบกลุ่มดังกล่าวอย่างเป็นรูปธรรม

ข้อเสนอแนะเพื่อพัฒนาการดำเนินงาน

1. จากผลการศึกษาทำให้ทราบข้อมูลความเสี่ยงในแรงงานที่ประกอบอาชีพดังกล่าว ซึ่งควรนำสู่ขบวนการจัดการและบริหารความเสี่ยงที่เกิดขึ้น เพื่อสร้างความปลอดภัยในการทำงานให้กับแรงงานนอกระบบกลุ่มนี้

2. ควรทำการวิเคราะห์ความเสี่ยงในแรงงานนอกระบบ กลุ่มอาชีพอื่นๆ ที่พบเป็นส่วนใหญ่ในพื้นที่ เพื่อนำสู่แผนการจัดการและบริหารความเสี่ยงในกลุ่มแรงงาน

3. ควรมีการติดตามประเมินผลและวิเคราะห์ความเสี่ยงในกลุ่มแรงงานนอกระบบอย่างต่อเนื่อง

เอกสารอ้างอิง

1. สำนักงานสถิติแห่งชาติ. (2559). บทสรุปผู้บริหาร-แรงงาน

นอกระบบ. เข้าถึงเมื่อ 22 พฤศจิกายน 2560, จาก <http://service.nso.go.th/nso/nsopublish/themes/files/workerOutExc59.pdf>.

2. สำนักงานสถิติแห่งชาติ. (2550). รายงานการสำรวจการ

รับงานมาทำที่บ้านฉบับสมบูรณ์. เข้าถึงเมื่อ 25 พฤศจิกายน 2560, จาก <http://service.nso.go.th/nso/nsopublish/service/survey/HomeRep50.pdf>.

3. สำนักงานสถิติแห่งชาติ. (2555). ความหมายการรับงาน

ไปทำที่บ้าน. เข้าถึงเมื่อ 25 พฤศจิกายน 2560, จาก

<http://statstd.nso.go.th/definition/projectdetail.aspx?periodId=66&defprodefId=816>.

4. สำนักงานสถิติแห่งชาติ. (2550). บทสรุปผู้บริหาร-การ

รับงานมาทำที่บ้าน. เข้าถึงเมื่อ 25 พฤศจิกายน 2560,

จาก http://service.nso.go.th/nso/nsopublish/service/survey/HomeExc_50.pdf

5. ประชาชาติธุรกิจออนไลน์. (2558). ชะตาสิ่งทอ-เครื่องนุ่งห่มไทย ลุ้น "FTA" ก่อนเวียดนามกลืนตลาด

ยุโรป. สืบค้นเมื่อวันที่ 26 พฤศจิกายน 2558, http://www.prachachat.net/news_detail.php?newsid=1423648115

6. วรธนะ ชลายนเดชะ. ปัจจัยเสี่ยงบาดเจ็บจากการทำงาน. นิตยสารหมอชาวบ้าน 2548; 311.

7. สำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัดอุทัยธานี, สถิติข้อมูลกลุ่ม

แรงงานนอกระบบ, 2560.

8. Krejcie RV, Morgan DW. Determining sample size for research activities. Edu Psycho Meas 1970; 30: 607-610.

9. คู่มือการบริหารจัดการกองทุนหลักประกันสุขภาพในระดับ

ท้องถิ่นหรือพื้นที่สำหรับการดูแลสุขภาพแรงงานนอกระบบ, 2559.

10. อุมพร เคนศิลา และ ดารุณี จงอุดมการณ์. คุณภาพชีวิต

ครอบครัวและความพึงพอใจต่ออาชีพเย็บผ้าโหลตามการ

รับรู้ของสตรีเย็บผ้าโหล: กรณีศึกษาจังหวัดอุดรธานี. ไทย

เภสัชศาสตร์และวิทยาการสุขภาพ. 2554;6:282-289.

11. สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ. ผล

การสำรวจการสูบบุหรี่และการดื่มสุรา ปี 2550.

สืบค้นเมื่อวันที่ 17 มกราคม 2561, จาก <http://www.thaihealth.or.th/Content/20317-ผลการสำรวจการสูบบุหรี่และการดื่มสุรา%20ปี%202550.html>

12. ปภาวีย์ หมั่นกิจการ. ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับอาการ

ระบบทางเดินหายใจของกลุ่มผู้รับงานไปทำที่บ้าน:

กรณีศึกษาแรงงานทำดอกไม้ประดิษฐ์จากสำลี

อำเภอ

พรหมบุรี จังหวัดสิงห์บุรี. วารสารความปลอดภัย

และ

สุขภาพ. 2560;36:34-45.